

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. декана гуманітарно-педагогічного факультету
канд. філософії, доц. Савицька І.М.

06. 2022 .

«СХВАЛЮЮ»

на засіданні кафедри філософії та міжнародної комунікації

Протокол № 9 від 04.05.2022 р.

В.о. завідувача кафедри
доц. Культенко В.П.

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» проф., Білан С.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини

Спеціальність: 291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації, регіональні студії

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник:

Кандидат філософських наук, доцент Савицька І.М.

Київ - 2022

1. Опис навчальної дисципліни

«ФІЛОСОФІЯ»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітньо-кваліфікаційний рівень	бакалавр	
Галузь знань	29 «Міжнародні відносини»	
Спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Форма контролю	Іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	3	
Семестр	6	
Лекційні заняття	15 год.	6
Практичні, семінарські заняття	15 год.	6
Самостійна робота	90	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Філософія» є створення умов для самостійного осмислення студентами існування та розвитку природного і соціального світу, формоутворень культури і пізнання, людини та її сутності. Філософія належить до циклу фундаментальних дисциплін, вивчення якої є важливим чинником духовного збагачення, інтелектуального розвитку, формування світоглядно-методологічної культури студентської молоді, усвідомлення ними свого місця і ролі в суспільстві; визначення ціннісних орієнтирів особистої та соціальної активності громадянина, розуміння проблеми людського буття і насамперед питань: хто є людина, як їй жити, на що орієнтуватися в нових умовах, як долати перешкоди на шляху до мети. Філософія – це не стільки результат, що закріплюється у формі чітких і виважених положень, скільки процес, якому належить навчитись. Це вміння мислити можна здобути лишень у процесі філософської освіти через діалог із мислителями минулого та сучасності, через діалог студента та викладача

Вивчення дисципліни пов'язане зі знаннями інших гуманітарних дисциплін, особливо з політологією, соціологією, історією України, економічною теорією тощо.

Знання дисципліни "Філософія" є методологічною основою вивчення не тільки гуманітарних та суспільно-політичних, а й природничих, економічних та технічних дисциплін.

Мета вивчення дисципліни:

надання знань з філософії як вищого теоретичного світогляду, що віддзеркалює сутнісні характеристики буття людини, соціуму і природи та основні форми їхньої взаємодії; світоглядно-методологічна підготовка студентів; формування у них філософської культури як теоретичного підґрунтя університетського рівня підготовки спеціалістів та актуалізація національної свідомості майбутньої суспільної еліти.

Завдання вивчення дисципліни:

вивчення історії філософії та її органічної складової – історії української філософії, сприяння гуманізації освіти через засвоєння досягнень сучасної філософії, інформації про світ у цілому і ставлення людини до нього; вивчення комплексу принципів пізнання та загальних методів пізнавальної діяльності; розвиток здібностей до логічного мислення, самостійного аналізу складних явищ суспільного життя, вміння пов'язувати загальнофілософські проблеми з розв'язанням завдань економічної теорії і практики. Цьому підпорядковане вивчення наступних розділів: "Вступ до філософії", "Історичні типи філософії", "Онтологія", "Гносеологія", "Соціальна філософія". Філософія покликана визначити сукупність вихідних орієнтирів, що зумовлюють програму соціальної поведінки людини.

Предметом курсу є світ загалом у його найбільш загальних закономірностях з позицій відносин «людина – світ».

У результаті вивчення курсу студент повинен знати:

- історичні типи філософії, основні парадигми філософствування;
- основні галузі філософського знання (онтологія, гносеологія, логіка, філософська антропологія, етика, естетика, соціальна філософія тощо);
- основні форми буття і сутність діалектики;
- походження свідомості, форми і структуру свідомості;

- шляхи пізнання світу, функціонування знання у сучасному інформаційному суспільстві, особливості взаємозв'язку науки, техніки з сучасними соціальними й етичними проблемами;
- форми суспільної свідомості, їх взаємозв'язок;
- умови формування особистості, її свободи, відповідальності за збереження життя, природи, культури.

У результаті вивчення курсу студент повинен вміти:

- обґрунтувати свою світоглядну та громадську позицію;
- застосувати знання, яких було набуто під час вивчення курсу “Філософія”, в процесі вирішення професійних завдань, в процесі розробки соціальних й екологічних проектів, організації міжлюдських відносин;
- науково аналізувати найважливіші соціальні проблеми і процеси, факти і явища суспільного життя;
- розуміти і об'єктивно оцінювати досягнення культури, пояснювати феномен культури та цивілізації;
- володіти методологією й методами пізнання, розуміти сутність творчої діяльності;
- вдаватися до діалогу як засобу вирішення соціальних і етичних проблем;
- добре орієнтуватися в першоджерелах та основній сучасній філософській літературі.

Набуття компетентностей:

Відповідно до ОП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» навчальна дисципліна забезпечує формування ряду **загальних та фахових компетентностей:**

1. Здатність до оперативного пошуку, обробки та систематизації інформаційних потоків, аналізу інформації з різних джерел; формування на основі наявної інформації аналітичних висновків та експертних оцінок.
2. Здатність до індуктивної та дедуктивної трансформації систематизованої інформації, формування експертних висновків на основі аналізу ситуації та наявної інформації. Здатність використовувати інформаційно-комунікативні технології.
3. Здатність до налагодження конструктивного діалогу та інформаційного обміну. Здатність до міжособистісної взаємодії.
4. Здатність до формування пріоритетів поточної діяльності, упорядкування послідовності дій у відповідності до оцінки їх рівня значимості та нагальності. Здатність планувати та керувати часом.
5. Здатність розширювати та поглиблювати власні професійні та загально-оперативні (інтелектуальні, вольові тощо) навички і здібності. Здатність вчитися, опановувати сучасні знання та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

СК 1. Здатність мислити глобально, діяти партикулярно у відповідності до виявленої ситуації в тому чи іншому регіоні або країні. Вміння вибудовувати стратегію розвитку подій, враховуючи особливості економічної та політичної ситуації, менталітету і т.п. чинників, притаманних об'єкту уваги і дослідження.

СК6. Здатність професійно орієнтуватись у сучасному стані і тенденціях глобальних комунікаційних процесів, визначенні їх впливу на світову, регіональну і національну політику, досліджувати та прогнозувати проблеми міжнародного співтовариства в галузі інформації і комунікації

- шляхи пізнання світу, функціонування знання у сучасному інформаційному суспільстві, особливості взаємозв'язку науки, техніки з сучасними соціальними й етичними проблемами;
- форми суспільної свідомості, їх взаємозв'язок;
- умови формування особистості, її свободи, відповідальності за збереження життя, природи, культури.

У результаті вивчення курсу студент повинен вміти:

- обґрунтувати свою світоглядну та громадську позицію;
- застосувати знання, яких було набуто під час вивчення курсу “Філософія”, в процесі вирішення професійних завдань, в процесі розробки соціальних й екологічних проектів, організації міжлюдських відносин;
- науково аналізувати найважливіші соціальні проблеми і процеси, факти і явища суспільного життя;
- розуміти і об'єктивно оцінювати досягнення культури, пояснювати феномен культури та цивілізації;
- володіти методологією й методами пізнання, розуміти сутність творчої діяльності;
- вдаватися до діалогу як засобу вирішення соціальних і етичних проблем;
- добре орієнтуватися в першоджерелах та основній сучасній філософській літературі.

Набуття компетентностей:

Відповідно до ОП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» навчальна дисципліна забезпечує формування ряду **загальних та фахових компетентностей:**

1. Здатність до оперативного пошуку, обробки та систематизації інформаційних потоків, аналізу інформації з різних джерел; формування на основі наявної інформації аналітичних висновків та експертних оцінок.

2. Здатність до індуктивної та дедуктивної трансформації систематизованої інформації, формування експертних висновків на основі аналізу ситуації та наявної інформації. Здатність використовувати інформаційно-комунікативні технології.

3. Здатність до налагодження конструктивного діалогу та інформаційного обміну. Здатність до міжособистісної взаємодії.

4. Здатність до формування пріоритетів поточної діяльності, упорядкування послідовності дій у відповідності до оцінки їх рівня значимості та нагальності. Здатність планувати та керувати часом.

5. Здатність розширювати та поглиблювати власні професійні та загально-оперативні (інтелектуальні, вольові тощо) навички і здібності. Здатність вчитися, опановувати сучасні знання та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

СК 1. Здатність мислити глобально, діяти партикулярно у відповідності до виявленої ситуації в тому чи іншому регіоні або країні. Вміння вибудовувати стратегію розвитку подій, враховуючи особливості економічної та політичної ситуації, менталітету і т.п. чинників, притаманних об'єкту уваги і дослідження.

СК6. Здатність професійно орієнтуватись у сучасному стані і тенденціях глобальних комунікаційних процесів, визначенні їх впливу на світову, регіональну і національну політику, досліджувати та прогнозувати проблеми міжнародного співтовариства в галузі інформації і комунікації

Програмні результати

РН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні.

РН13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

РН17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних шляхів для досягнення освітніх ресурсів.

Програма пропонує студентам цілісний виклад основних проблем філософії на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення проблем, знайомить студентів із наявними філософськими концепціями в їх поліфонічному і плюралістичному звучанні, яке допомагає альтернативному сприйняттю і осмисленню буття.

З метою інтенсифікації процесу навчання, вдосконалення контролю за засвоєнням матеріалу доцільно використовувати модульно-рейтингову систему контролю знань, програмоване навчання, тести, комплексні контрольні завдання, прикладні комп'ютерні програми тощо.

**2. Програма та структура навчальної дисципліни «Філософія»
для повного терміну денної та заочної форми навчання**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Вступ до філософії. Історія філософії								
Тема 1. Сутність філософії та її роль у суспільстві. Сучасне суспільство та філософія	6	2	2	2				
Тема 2. Стародавня філософія. Філософія Середньовіччя та Відродження	11	2	2	4				
Тема 3. Західноєвропейська філософія Нового часу. Німецька класична філософія	11	2	2	4				
Тема 4. Некласична філософія XIX-XX ст. Українська філософія	18	2	2	7				
Разом за змістовим модулем 1	46	8	8	30				
Змістовий модуль 3. Онтологія								
Тема 5. Філософське вчення про буття. Свідомість як категорія філософії. Суспільна свідомість	24	1	2	10				
Разом за змістовим модулем 2	24	1	2	20				
Змістовий модуль 3. Гносеологія								
Тема 6. Пізнавальна активність людини. Особливості наукового пізнання в гуманітарних науках	24	2	2	10				
Разом за змістовим модулем 3	24	2	2	20				

Змістовий модуль 4. Філософія суспільства та людини								
Тема 7. Соціальна філософія та філософія історії. Філософія права. Філософія економіки та політекономія.	14	2	2	5				
Тема 8. Філософська антропологія та філософія культури. Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього.	12	2	4	5				
Разом за змістовим модулем 4	27	4	3	20				
Усього годин	120	15	15	90		6	4	80

4. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософська пропедевтика.	2
2	Філософія Давнього світу. Філософія Середньовіччя та Відродження	
3	Філософія Середньовіччя та Відродження	2
4	Філософія Нового часу та Просвітництва. Німецька класична філософія	
5.	Німецька класична філософія	2
6.	Некласична філософія XIX-XXI ст.	2
7.	Українська філософія	2
8	Філософське вчення про буття. Свідомість як фундаментальна категорія філософії	
13	Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства	2
14	Філософська антропологія та філософія культури і цивілізації	2
15	Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього	1

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Як співвідносяться між собою поняття «культура» і «цивілізація»?
2. Що таке етноцентризм і культурний релятивізм?
3. Які основні риси постіндустріальної цивілізації ви можете назвати?
4. Чим відрізняються циклічний і лінійний час?
5. У чому полягає різниця у сприйнятті світу представниками філософії Сходу і Заходу

6. Чим відрізняється атомізм Демокріта від атомізма Епікура?
7. Які філософські витоки теоцентризму?
8. У чому полягає механістичне бачення світу у французьких матеріалістів XVIII ст.?
9. Що таке «річ-у-собі» та «річ-для-нас»?
10. Як Ви розумієте співвідношення свідомого та несвідомого у З. Фрейда?
11. Що таке авторитарна особистість у Е. Фромма?
12. Що таке екзистенція?
13. У чому полягає сутність герменевтичної філософії?

Приклади комплектів тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС: Бакалавр Гуманітарно-педагогічний факультет	Кафедра філософії та міжнародної комунікації 2021-2022 н.р.	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № ____ з дисципліни «Філософія»	«Затверджую» В.о. зав. кафедри філософії та міжнародної комунікації: Культенко В. П.
<i>Екзаменаційні питання</i>			
1. Світогляд. Історичні типи світогляду.			
2. Криза християнського світогляду і формування антропологічного характеру філософії в епоху Відродження.			
<i>Тестові завдання різних типів</i>			
Питання 1. Яке визначення філософії є недостатньо повним?			
1	світогляд – це форма самосвідомості особистості та суспільства;		
2	світогляд – це сума знань про світ;		
3	світогляд – це здоровий глузд;		
4	світогляд – це ☐ інтегральне духовне утворення, що спонукає до практичної дії.		
Питання 2. Що є головним об'єктом східної філософії;			
(у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)			
Питання 3. Антична філософія:			
1	автономна щодо інших сфер суспільного життя;		
2	відкрита та доступна для всіх громадян;		
3	розвивається стихійно;		
4	носить сакральний характер.		

Питання 4. Закінчіть вислів Тертуліана.

«Вірую, бо ...»	(у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)
-----------------	--

Питання 5. Співвіднесіть метод та його тлумачення.

1. дедукція;	А) метод дослідження певних об'єктів, що передбачає відтворення їхніх властивостей на іншому об'єкті – моделі, що є аналогом оригінального об'єкта; Б) сходження думки у пізнанні від загального до одиничного; В) процес відходу від певних якостей та відносин досліджуваного явища з одночасним виділенням потрібних для дослідника властивостей; Г) встановлення подібності, відповідності в певних сторонах, властивостях між нетотожними об'єктами.
2. абстрагування;	
3. моделювання;	
4. аналогія.	

Питання 6. У Новий час філософія є:

1	замкненою системою знань;
2	відкритою системою знань;
3	носить сакральний характер;
4	розгалуженою системою знань.

Питання 7. Співвіднесіть філософський напрям та його представників.

1. Л.да Вінчі;	А) натурфілософія;
2. М.Кузанський;	Б) структуралізм;
3. М.Фуко;	В) постпозитивізм;
4. Л.Лаудан;	Г) герменевтика.

Питання 8. Кому належить праця „Новий Органон” ?

(у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)
--

Питання 9. Характерними рисами філософії ХХ ст. є:

1	академічність;
2	спрямованість на абсолютне;
3	тематична розмаїтість;
4	варіативність.

Питання 10. Яка із рис не є характерною для української філософії:

1	кордоцентризм;
2	індивідуалізм;
3	екзистенційність;
4	раціоналізм.

8. Методи навчання

Методи набуття нових знань, формування вмінь та навичок, закріплення, перевірки.
Словесні – пояснення, лекція, бесіда, дискусія, полеміка.
Практичні – навчальні вправи, практичні роботи, конференції, проведення семінарських занять під керівництвом викладача, презентації.

9. Форми контролю

Попередній контроль – опитування

Поточний контроль - опитування

Тематичний контроль – написання тематичних тестових та модульних контрольних робіт

Підсумковий контроль - екзамен

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання студента відбувається згідно з положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.12.2019 р. протокол № 5.

Оцінка національна	Визначення оцінки ЄКТС	Рейтинг студента, бали
Відмінно	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 - 100
	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74 - 89
Задовільно	ЗАДОВІЛЬНО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 - 73
Незадовільно	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку) необхідна серйозна подальша робота	01 - 59

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **R_{дис}**(до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **R_{нр}**(до 70 балів): **R_{дис} = R_{нр} + R_{ат}***

11. Методичне забезпечення

1. Філософія. Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». Савицька І.М. Культепенко В.П., Супрун А.Г., Гейко С.М.К.: Вид. центр НУБіП України, 2014. 24 с.
2. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Посібник. – К.: Академвидав, 2007.
3. Данилова Т.В., Сторожук С.В., Горбатюк Т.В. «Філософія». Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України денної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». - К.: «Comr© comrpany», 2012.

4. Сторожук С.В., Матвієнко І.С. Філософія: навчально-методичний посібник. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2015.
5. Філософія. Методичні вказівки для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». К.: Вид. центр НУБіП України, 2014. – 24 с. Культенко В.П., Гейко С.М., Горбатюк Т.В. та інші, Савицька І.М. К.: «Сотр&Сору сотрапу», 2014. – 112 с.
6. Сторожук С.В., Матвієнко І.С. Практикум з філософії. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2015.

12. Рекомендована література

- основна

1. Андрущенко В.П. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. [Текст] / В.П. Андрущенко, М. І. Михальченко. – К. : Генеза, 2006. – 368 с.
2. Історія філософії України: Підручник. [Текст] / М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин, І. В. Бичко та ін – К.: Либідь, 2004.
3. Історія філософії України. Хрестоматія: Навчальний посібник / Упорядники: М.Ф.Тарасенко, М.Ю.Русин І.В.Бичко та ін. – К., 2003.
4. Канке В.А. Философия: Учебник для вузов. [Текст] / В. А. Канке. – М.: Логос, 2007. – 376 с.
5. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини: Навчальний посібник для студентів вузів. [Текст] / В. Г. Нестеренко. – К. : Абрис, 2005. – 335 с.
6. Новая философская энциклопедия: в 4т. / Ин-т философии Российской акад. наук; Гл. ред. В.С. Степин – М. : Мысль, 2010.
7. Новейший философский словарь: 3-е изд., исправл. – Мн.: Книжный дом, 2003. – 1280 с. – (Мир энциклопедий).
8. Філософія: Навчальний посібник / [І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко, І.В. Бойченко та ін.]. – К : Вікар: Знання, 2008. – 624 с.
9. Філософія: Підручник / [І.В.Бичко, І.В. Бойченко, В.Г. Табачковський та ін.] – К. : Либідь, 2001. – 408 с.
10. Філософія: Навчальний посібник / [С.М. Приченій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль]. – К : Академвидав, 2004. – 624 с.
11. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди; редкол.: В. І. Шинкарук (голова). – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
12. Федів Ю. Історія української філософії: Курс лекцій. [Текст] / Ю. О. Федів, Н. Г. Мозгова. – К., 2004.

- допоміжна

1. Аврелий Августин. Исповедь. [Текст]. - М. : Ренессанс, СП ИВО-Сид, 1991. - 488 с.
2. Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Античность и Средневековье. [Текст] / Д. Антисери, Дж. Реале. -- Спб. Издательств Пневма, 2003. -- 688 с.
3. Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. От Возрождения до Канта. [Текст] / Д. Антисери, Дж. Реале. -- Спб. : Пневма, 2002. -- 880 с.

4. Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. От Романтизма до наших дней. [Текст] / Д. Антисери, Дж. Реале. – Спб. : Пневма, 2003. – 880 с.
5. Аристотель. Метафизика. [Текст] // Аристотель. Сочинения в четырех томах. Т.1. – М. : Мысль, 1975. – С. 65–367.
6. Бэкон Ф. Новый органон [Текст] // Ф. Бэкон. Сочинения в двух томах. Т. 2. – М. : Мысль, 1972. – С. 5–222.
7. Виндельбанд В. История новой философии в ее связи с общей культурой и отдельными науками. В 2 т. Том 2. От Канта к Ницше. [Текст]. – М. : Терра-Канон-Пресс-Ц, 2000. – 512 с.
8. Вольтер. Философские сочинения. – М. : Наука, 1988. – 543 с.
9. Гадамер Х.-Г. Истина и метод: Основы филос. герменевтики: Пер. с нем. / Общ. ред. и вступ. ст. Б. Н. Бессонова – М. Прогресс, 1988. – 704 с.
10. Гегель Г.В.Ф. Лекции по истории философии. Г. 9-12. [Текст] // Г. В. Гегель. Сочинения : в 14 т. – М. : Партийное издательство, 1932-1959.
11. Гоббс Т. Левиафан [Текст] // Т. Гоббс. Сочинения в двух томах. Т. 2. – М. : Мысль, 1991. – 736 с.
12. Горський В.С. Філософія в українській культурі. [Текст] / В. С. Горський. – К. : Центр практичної філософії, 2001. – 73 с.
13. Горфункель А.Х. Философия эпохи Возрождения: Учеб. пособие / А. Х. Горфункель. – М. : Высшая школа, 1980. – 368 с.
14. Гулыга А.В. Немецкая классическая философия. [Текст] / А. В. Гулыга. – М.: Рольф, 2001. – 416 с.
15. Гусев В. І. Історія західноєвропейської філософії XV–XVII ст. Курс лекцій : навчальний посібник для студентів вузів. [Текст] / В. І. Гусев. – К. : Либідь, 2004. – 253 с.
16. Декарт Р. Рассуждения о методе [Текст] // Р. Декарт. Сочинения в двух томах. Т.1. – М : Мысль, 1989. – 654 с.
17. Ильин И.П. Постмодернизм: от истоков до конца столетия: эволюция научного мифа. [Текст] / И. П. Ильин. – М. : Интрада, 2008. – 255 с.
18. Кант І. Критика чистого розуму. [Текст] / Пер. з нім. Ігоря Бурковського – К. : Юніверс, 2000. – 349 с.
19. Крымский С.Б. Философия как путь человечности и надежды. [Текст] / С. Б. Крымский. – К. : Курс, 2000. – 308 с.
20. Кузьміна С.Л. Філософсько-педагогічна спадщина П. Юркевича. [Текст] / С. Л. Кузьміна; Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського – К., 2003. – 303 с.
21. Кьеркегор С. Страх и трепет [Текст] // / Перевод Н. В. Исаевой и С. А. Исаева. – М. Республика, 1993. – 383 с.
22. Локк Дж. Опыт о человеческом разуме [Текст] // Дж. Локк. Сочинения в трёх томах. Т. 1. – М. : Мысль, 1985. – 623 с.
23. Лук'янець В.С. Філософський постмодерн. [Текст] / В. С. Лук'янець, О. М. Соболев. – К. : Абрис, 1998. – 352 с.
24. Макиавелли Н. Государь. [Текст]. – М. : АСТ, 2008. – 464 с.
25. Мамардашвили М.К. Лекции по античной философии. [Текст] / М. К. Мамардашвили. – М. : Аграф, 1997. – 320 с.
26. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади [Текст] / Ф. Ніцше. – К. : Основи-Дніпро, 2013. – 415 с.

27. Огороднік І.В. Українська філософія в іменах: Навч. посібник. [Текст] / І. В. Огороднік, М. Ю. Русін. – К., 2007. – 325 с.
28. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия. [Текст] / Х. Ортега-и-Гассет. – М. : Наука, 1991. – 411 с.
29. Платон. Государство [Текст] // Платон. Сочинения в четырех томах. Т.4. – М. : Мысль, 1994. – С. 79–420.
30. Рассел Б. История западной философии / Пер. з англ. Ю. Лісняка, П. Таращука. – К. : Основи, 2005. – 795 с.
31. Руссо Ж.-Ж. Об общественном договоре. Трактаты. [Текст] / Пер. с фр. – М. : «КАНОН-пресс», «Кучково поле», 1998. – 416 с.
32. Рюс Ж. Поступ сучасних ідей: панорама новітньої науки [Текст] / Пер. з фр. В. Шовкун. – К. : Основи, 2008. – 669 с.
33. Сковорода Григорій: образ мислителя. – К., 2007.
34. Спенсер Г. Синтетическая философия: Пер. с англ. – К. : Ника-Центр, 1997. – 512 с. – (Серия «Познание; Вып.2»).
35. Спиноза Б. Этика. – СПб., 1994.
36. Татаркевич В. Антична і середньовічна філософія. [Текст] / В. Татаркевич // Історія філософії. Т.1. – Львів : Свічадо, 2006. – 456 с.
37. Фейєрбах Л. Основные положения философии будущего. [Текст] // Л.Фейєрбах. Сочинения: В 2 т. Т. 1. – СПб., 1995.
38. Хоркхаймер М. Диалектика Просвещения. Философские фрагменты/ М. Хоркхаймер, Т. Адорно. – М.: Медиум, С-Пб.: Ювента, 2007. – С. 16–60.
39. Читанка з філософії у 6 книгах. Кн. 6. :Зарубіжна філософія ХХ століття / Волинка Г. І., ред. – К. : Фірма «Довіра», 2003. – 238 с.
40. Шопенгауэр А. Мир как воля и как представление: Перевод Ю. И. Айхенвальда // А. Шопенгауэр. Собр. соч. в пяти томах, Т. 1. – М. : Московский клуб, 1992. – 351 с.

• Інтернет-джерела

1. Архів класичної філософської літератури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://abuss.narod.ru/Biblio/philo_zip.htm
2. Бібліотека світової літератури. Оригінали та переклади. (укр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ae-lib.org.ua>
3. Веб-сторінка: Спадщина Отців Церкви [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pagez.ru/lstn>
4. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>
5. Окремі тексти з філософії (бібліотека О. Косилової) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elenakosilova.narod.ru/uhref.html>
6. Сайт Українського філософського фонду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philosophy.ua>
7. Сайт «Ізборник» – Історія України ІХ-ХVІІІ ст.: першоджерела та інтерпретації (електронна бібліотека давньої української літератури та

- розвідок з політології) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua>
8. Сайт видавництва Свічадо (Історія релігії, переклади Отців Церкви, християнська художня література, богословська та богослужбова література, філософія, психологія, етика та ін.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.svichado.com>
9. Сайт філософсько-літературного журналу „Логос” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ruthenia.ru/logos/>
10. Hubner K. Philosophy of Modern Art and Philosophy of Technology [Електронний ресурс] / К. Hubner. – Режим доступу: http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/SPT/v4_n1pdf/HUBNER.PDF